

ISSN: 1987-6521, E-ISSN: 2346 - 7541, DOI: 10. 15357

APRIL - MAY 2014 VOLUME 13 ISSUE 06



# BLACK SEA

SCIENTIFIC JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH

MULTIDISCIPLINARY JOURNAL



## AGRICULTURAL, HISTORICAL, NATURAL SCIENCES & ENGINEERING

Agriculture, Agronomy & Forestry Sciences

History of Agricultural Sciences

Environmental Engineering Science

## ECONOMIC, MANAGEMENT & MARKETING AND ENGINEERING

Historical & Humanitarian Sciences

Psychology and Sociology Sciences

Demography, Labor Economics, Social Economics and Politics

History of Science and Technics

Economics and Management of Enterprises

Economic Science

## MEDICINE, VETERINARY MEDICINE, PHARMACY AND BIOLOGY SCIENCES

Clinical Medicine

Prophylactic Medicine

Theoretical Medicine

Stomatology & Dentistry

Pharmaceutical Chemistry and Pharmacology

## TECHNICAL AND APPLIED SCIENCES

Machines and Mechanical Engineering.

Electrical engineering, Radio Engineering, Telecommunications and Electronics.

Information, Computing and Automation.

"An investment in knowledge always pays the best interest." Benjamin Franklin.

ISSN: 1987-6521, E-ISSN: 2346 - 7541, DOI: 10. 15357

APRIL - MAY 2014 VOLUME 13 ISSUE 06



# BLACK SEA

SCIENTIFIC JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH

MULTIDISCIPLINARY JOURNAL

JOURNAL INDEXING



TBILISI, GEORGIA 2014

**Honorary Editors:**

**Agaheydar Seyfulla Isayev**

Azerbaijan State Oil Academy. Doctor of Economical Sciences. Professor.

**Archil Prangishvili**

Georgian Technical University. Doctor of Technical Sciences. Full Professor.

**Avtandil Silagadze**

Correspondent committee-man of National Academy of Georgia. Tbilisi University of International Relationships. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**David Narmania**

Ministry of Regional Development and Infrastructure of Georgia. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**George Malashkhia**

Georgian Technical University. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**Jacob Meskhia**

Tbilisi State University. Faculty of Economics and Business. Full Professor. Ministry of Regional Development and Infrastructure of Georgia. Chief Specialist

**Lamara Qoqiauri**

Georgian Technical University. Member of Academy of Economical Sciences. Member of New York. Academy of Sciences. Director of first English school named "Nino". Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**Paata Koguashvili**

Georgian Technical University. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**Vagif Arzumanli**

Doctor of Philological Sciences. Professor. Institute of Literature. Director of Literary International Relations section of the Azerbaijan National Academy of Sciences.

**Zurab A. Gasitashvili**

Georgian Technical University. Doctor of Technical Sciences. Full Professor.

**ISSN: 1987-6521; E-ISSN: 2346 – 7541; DOI: 10. 15357; UDC: 551.46 (051.4) / B-64**

**©Publisher:**

Community of Azerbaijanis living in Georgia. Gulustan-bssjar.

**©Editorial office:**

Isani Samgory area, Varketili 3, III a m/r, building 342, dep. 65, 0163 Georgia, Tbilisi.

Website: [www.gulustan-bssjar.org](http://www.gulustan-bssjar.org)

E-mail: [engineer\\_namik@mail.ru](mailto:engineer_namik@mail.ru), [gulustan\\_bssjar@mail.ru](mailto:gulustan_bssjar@mail.ru)

**©Typography:**

AZCONCO LTD. Industrial, Construction & Consulting

Registered address: Isani Samgory area, Varketili 3, III a m/r, building 342, dep. 65, 0163 Georgia, Tbilisi.

**Editor-in-chief:**

**AGRICULTURAL, HISTORICAL AND NATURAL SCIENCES & ENGINEERING**

Lienara Adzhyieva. Crimean University for the Humanities. Ukraine. PhD. Associate Professor.

**ECONOMIC, MANAGEMENT & MARKETING AND ENGINEERING**

Lamara Qoqiauri. Georgian Technical University. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**MEDICINE, VETERINARY MEDICINE, PHARMACY AND BIOLOGY SCIENCES**

Mariam Kharashvili. Tbilisi State Medical University. PhD MD

**TECHNICAL AND APPLIED SCIENCES**

**Nikolay Kurguzov.** State University of Pavlodar named S. Toraygirova. PhD TS. Professor. Kazakhstan.

**Head and founder of organization:** Namig Isayev. Doctoral degree candidate.

**Founder of organization:** Ketevan Nanobashvili. Tbilisi Medical Academy. Professor MD, Associate Professor

**Finance manager:** Maia Kapanadze. Doctor of Economical Sciences. Associate Professor.

Reproduction of any publishing of Black Sea Scientific Journal of Academic Research permitted only with the agreement of the publisher. The editorial board does not bear any responsibility for the contents of advertisements and papers. The editorial board's views can differ from the author's opinion. The journal published and issued by Gulustan-bssjar.

## TABLE OF CONTENTS

- Оксана Нагорнюк**  
СИСТЕМНАЯ ОПТИМИЗАЦИЯ ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ЖИВОТНОВОДЧЕСКОЙ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ
- Олександра Стежко**  
ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ДОБРИВ НА ВМІСТУ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ
- Екатерина Гуменная**  
АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ЛЬВОВСКОГО РЕГИОНА И ПУТИ ЕЕ УЛУЧШЕНИЯ
- Ганна Щиголь**  
НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА Д. Ф. ЛИХВАРЯ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ІНСТИТУТІ ЗЕМЛЕРОБСТВА (1959–1986)
- Інна Котьялова-Литвин**  
СУТІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ
- Іван Трач**  
ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ
- Олена Нечипорук, Надія Марченко**  
ДОСЛІДЖЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ДІАГНОСТУВАННЯ СТАНІВ ОБ'ЄКТІВ СКЛАДНИХ СИСТЕМ ЗА ВІБРОАКУСТИЧНИМИ СИГНАЛАМИ
- Валерій Єрмілов**  
ЗЕМСЬКА АКУШЕРСЬКА ДОПОМОГА НА ПІВДНІ УКРАЇНИ
- Лаша Багратиони**  
ИНВЕСТИЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ
- Людмила Ковпак**  
ПРОГРАМА ПОЛІПШЕННЯ ЕКОЛОГІЇ р. ДНІПРА ТА ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (1991–2013 рр.)
- Валентина Гринь, Катерина Пилипенко**  
РЕГУЛЯТОРИ І ВАЖЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА
- Владлена Годован, Катерина Остапчук**  
ТЯЖЕСТЬ ТЕЧЕНИЯ ХРОНИЧЕСКОГО ГЕПАТИТА С У БОЛЬНЫХ С ПОЛИМОРФИЗМАМИ ГЕНОВ GSTT1, GSTM1 И GSTP1
- Khatima Kudabaeva, Yerlan Bazargaliev, Akmaral Baspacova, Klara Darzhanova**  
ATROPHIC GASTRITIS AND PECULIARITIS HELICOBACTER PYLORI-COLONIZATION IN DIABETES MELLITUS TYPE 2
- Лариса Олійник**  
ФІНАНСОВО-РЕСУРСНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
- Тетяна Мізерна**  
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ
- Олена Синицька**  
СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ТА СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО
- Олена Легун**  
ВПЛИВ СТРАХУ СМЕРТІ НА ФОРМУВАННЯ СЕНСУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ
- Вікторія Коновал**  
КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
- Наталія Британська**  
СТАН ТА МЕТОДИКА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ
- Rafiq Chobanov, Amir Aliyev, Askar Dosbayev**  
TRACHEOBRONCHITIS DUE TO ALENDRONATE INSPIRATION: CASE REPORT

## СИСТЕМНАЯ ОПТИМИЗАЦИЯ ЗАТРАТ ПРОИЗВОДСТВА СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ ЖИВОТНОВОДЧЕСКОЙ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ

Нагорнюк Оксана Петровна  
Львовский национальный аграрный университет, аспирантка (Украина)  
e-mail: onagornyk@ukr.net

### РЕЗЮМЕ

В статье представлена концепция системной оптимизации издержек производства животноводческой продукции на сельскохозяйственных предприятиях на основе подхода дифференцированных оптимумов.

**Ключевые слова:** сельскохозяйственное производство, специализация, животноводство, система дифференцированных оптимумов, эффект масштаба производства, уровень производственных издержек, прогрессивные технологии.

### РЕЗЮМЕ

В статті представлена концепція системної оптимізації витрат виробництва тваринницької продукції у сільськогосподарських підприємствах на основі підходу диференційованих оптимумів.

**Ключові слова:** сільськогосподарське виробництво, спеціалізація, тваринництво, система диференційованих оптимумів, ефект масштабу виробництва, рівень виробничих витрат, прогресивні технології.

### ABSTRACT

The article presents the concept of system cost optimization livestock production in agricultural enterprises based approach differentiated optima.

**Keywords:** agriculture, specialization, livestock, differentiated system optimum, the economies of scale of production, the level of production costs, advanced technology.

### СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Аграрна реформа в Україні / [Гайдуцький П. І., Саблук П. Т., Лупенко Ю. О. та ін.] ; за ред. П. І. Гайдуцького. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 424 с.
2. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2013. – 779, [5] с.
3. Баланюк І. Ф. Формування власника землі в аграрному секторі економіки : монографія / І. Ф. Баланюк, П. Є. Матковський. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. – 201 с.
4. Дем'яненко С. Система диференційованих оптимумів та її вплив на ефективність використання виробничих ресурсів аграрних підприємств / С. Дем'яненко // Шляхи підвищення ефективності використання агроресурсного потенціалу : матеріали Міжн. наук.-практ. форуму, 23-25 вересня 2009 року. – Т. 2. – Львів : Львів. нац. аграр. ун-т, 2009. – С. 3-10.
5. Научные принципы регулирования развития АПК : предложения и механизмы реализации / В. Г. Гусаков, Шапиро С.Б. [и др.] ; Институт аграрной экономики НАН Беларуси. – Минск, 2004. – 187 с.
6. Ушачев И. Г. Основные новации в экономическом механизме реализации новой государственной программы развития сельского хозяйства [Текст] / И. Г. Ушачев // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2012. – № 11. – С. 9–11.

## ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА ВПЛИВУ ДОБРІВ НА ВМІСТУ ВАЖКИХ МЕТАЛІВ

Стежко Олександра Віталіївна  
Житомирський національний агроекологічний університет, аспірант (Україна)  
e-mail: Aleksandra\_stezhko@rambler.ru

### РЕЗЮМЕ

В статті представлені результати дослідження впливу систем удобрення на динаміку зміни кількості важких металів в огірках. Аналіз огірків першої вибірки показав, що при застосуванні будь-яких добрив спостерігалось деяке перевищення по вмісту поліютантів. Тоді, як аналіз наступних вибірок дозволив зробити висновок, що надлишкова кількість елементів поступово знижувалась в 4 вибірці всі відібранні зразки відповідали ГДК.

**Ключові слова:** огірки, ГДК, поліютанти, важкі метали.

### РЕЗЮМЕ

В статье представлены результаты исследования влияния удобрений на динамику изменения количества тяжелых металлов в огурцах. Анализ огурцов первой выборки показал, что при применении любых удобрений наблюдалось некоторое превышение по содержанию поллютантов. Тогда, как анализ следующих выборок позволил сделать вывод, что избыточное количество элементов постепенно снижалась и в 4 выборке все отобранные образцы соответствовали ПДК.

**Ключевые слова:** огурцы, ПДК, поллютанты, тяжелые металлы.

### ABSTRACT

The aim of our studies was the analysis of the heavy metals dynamics in cucumbers. The analysis of the following pickings showed a gradual decrease in the amount of the elements, and it did not exceed the admissible concentration limit in the cucumbers of the forth picking grown on the plot where fertilizes had been applied in different vegetation periods.

The analysis of the lead content in the cucumbers showed that it exceeded the ACL in all the samples. There a certain dynamics towards appeared a decrease in this element in the course of time after the third picking only.

A tendency forwards a decrease in the Zink concentration remained and, beginning with the 3-rd picking, its content in the products was lower than the ACL. An excessive contents of cadmium was detected in the cucumbers grown on plots 2 and 3.

**Keywords:** dynamics, hard metal, cucumbers.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гіль Л. С. Сучасні технології овочівництва закритого та відкритого ґрунту. Ч. 2 : Відкритий ґрунт : навч. посіб. / Л. С. Гіль, А. І. Пашковський, Л. Т. Суліма. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 312 с.
2. Городній М. М. Агрохімія : Підручник / М. М. Городній. – К. : ТОВ «Алефа», 2003. – 778 с.
3. Дереча О. А. Природоохоронна технологія вирощування овочевих культур у відкритому та закритому ґрунті зони північного лісостепу і Полісся України. Навчальний посібник / О. А. Дереча, В. Г. Синецький, В. М. Венгер. – Житомир : «Полісся», 2003. – 208 с.
4. Глунцов Н.М. Научное обоснование рационального применения удобрений в овощеводстве защищенного грунта : автореф. дис. на соискание учен. степени с.-х. наук / Н.М. Глунцов. – М., 1991. – 34 с.

## АНАЛИЗ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ ЛЬВОВСКОГО РЕГИОНА И ПУТИ ЕЕ УЛУЧШЕНИЯ

Гуменная Екатерина Романовна  
аспирант кафедры государственного управления и местного самоуправления Львовского регионального  
института государственного управления Национальной академии государственного управления при  
Президенте Украины (Украина)  
e-mail: gumennak@ukr.net

### РЕЗЮМЕ

В статье проанализированы теоретические подходы к трактовке понятия “инфраструктура” и обосновано понятие “инвестиционная инфраструктура”. Выделены основные составляющие инвестиционной инфраструктуры региона (финансово-кредитную, информационную и производственную). Проведен анализ существующей финансово-кредитной составляющей инвестиционной инфраструктуры Львовской области и предложены пути взаимодействия ее составляющих.

**Ключевые слова:** общая инфраструктура, инвестиционная инфраструктура, Львовский регион, развитие инфраструктуры, составляющие инфраструктуры.

### ABSTRACT

The theoretical approaches to the interpretation of the term “infrastructure” are analyzed and the term “investment infrastructure” is grounded in the article. The basic components of the investment infrastructure of the region (financial, credit, production and information) are determined. The analysis of the existing financial and credit component of investment infrastructure in Lviv region is carried out and the ways of interaction between its components are suggested.

**Keywords:** total infrastructure investment infrastructure, Lviv region, infrastructure development, infrastructure components.

### РЕЗЮМЕ

В статті проаналізовано теоретичні підходи до трактування поняття “інфраструктура” та обґрунтовано поняття “інвестиційна інфраструктура”. Виокремлено основні складові інвестиційної інфраструктури регіону (фінансово-кредитну, інформаційну та виробничу). Проведено аналіз існуючої фінансово-кредитної складової інвестиційної інфраструктури Львівщини та запропоновано шляхи взаємодії її складових.

**Ключові слова:** загальна інфраструктура, інвестиційна інфраструктура, Львівський регіон, розвиток інфраструктури, складові інфраструктури.

### СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : ученый курс / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2006. – 552 с.
2. Ватаманюк З. Г. Развитие институционального инвестирования в Украине [Текст] / З. Г. Ватаманюк, Т. М. Кушнир // Финансы Украины : Научно-теоретический и информационно-практический журнал Министерства финансов Украины. – 2007. – № 3. – С. 124–130.
3. Внукова Н. Н. Региональная инвестиционная политика : проблемы и перспективы [Текст] : монография / Н. М. Внукова, И. П. Колот, И. П. Косарева ; [под ред. Н.М. Внукова]. – М. : ООО «Модал вселенной», 2000. – 176 с.
4. Герасимчук З. В. Инвестиционный потенциал региона: методика оценки, механизмы наращивания [Текст] : монография / З. В. Герасимчук, В. Р. Ткачук. – Луцк : Надстир'я, 2009.
5. Герасимчук З. В. Формирование инвестиционной инфраструктуры региона : методика оценки и механизм обеспечения [Текст] : монография / З. В. Герасимчук, Ю. А. Подерня-Масюк. – Луцк : РВВ ЛНТУ, 2011. – 220 с.
6. Колянюк А. В. Региональное управление инвестиционными процессами [Текст] : монография / А. В. Колянюк. – Львов : изд-во Львовской коммерческой академии, 2009. – 248 с.
7. О банках и банковской деятельности [Электронный ресурс] : Закон Украины № 2121 – III от 7 декабря 2000. – Режим доступа : [http : //zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14\\_12](http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14_12)
8. Обзор рынков финансовых услуг и итоги деятельности небанковских финансовых учреждений за 2011 год. [Электронный ресурс]: в распоряжение Нацкомфинуслуг // Департамент развития рынков финансовых услуг и финансового мониторинга. – Режим доступа : <http://forinsurer.com/files/file00425.pdf>
9. Словарь иностранных слов двенадцатый изд. – М., 1985. – 608 с.

10. Федоренко В. Г. Современные проблемы иностранного инвестирования: выводы сравнительного анализа [Текст] : / В. Г. Федоренко // Экономика и государство : науч. журнал. – К., 2004. – № 4. – С. 7.
11. Финансы Львовщины статистический сборник Львовской области за 2011 год. Главное управление статистики во Львовской области / [под ред. Н. Н. Крупки]. – Львов, 2009.
12. Черняк А. Анализ распределения банковских учреждений по территории Украины [Текст] / А. Черняк, А. Бушная, В. Небукин // Банковское дело. – 2005. – № 1. – С. 10.
13. Экономическая энциклопедия : в трех томах / [сост. С. В. Мочерний и др.]. Т. 1. – К. : издательский центр «Академия», 2000. – 864 с.



## НАУКОВО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФЕСОРА Д. Ф. ЛИХВАРЯ В УКРАЇНСЬКОМУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОМУ ІНСТИТУТІ ЗЕМЛЕРОБСТВА (1959–1986)

Щиголь Ганна Станіславівна

Національна наукова сільськогосподарська бібліотека Національної академії аграрних наук України, старший науковий співробітник (Україна)  
e-mail: anna\_dnsbg@ukr.net

### РЕЗЮМЕ

На основі наукових робіт, спогадів сучасників професора Д. Ф. Лихваря та архівних матеріалів досліджено його науково-організаційну діяльність в Українському науково-дослідному інституті землеробства (1959–1986), висвітлено внесок ученого та його послідовників у розвиток селекції в Україні та світі.

**Ключові слова:** Д. Ф. Лихвар, Український науково-дослідний інститут землеробства, селекція.

### РЕЗЮМЕ

На основе научных работ, воспоминаний современников профессора Д. Ф. Лихваря и архивных материалов исследована его научно-организационная деятельность в Украинском научно-исследовательском институте земледелия (1959–1986), отражен вклад ученого и его последователей в развитие селекции в Украине и мире.

**Ключевые слова:** Д. Ф. Лихварь, Украинский научно-исследовательский институт земледелия, селекция.

### ABSTRACT

Based on the scientific works and memoirs of contemporaries of Professor D. F. Lykhvar and archival materials investigated his scientific and organizational activities in the Ukrainian Research and Development Farming Institute (1959–1986), highlighted the contribution of the scholar and his students in the development of breeding in Ukraine and abroad.

**Keywords:** D. F. Lykhvar, the Ukrainian Research and Development Farming Institute, Selection.

### СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Лихвар Д. Ф. Агрономічна хроніка / Д. Ф. Лихвар // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 56–217.
2. Михайлов В. Г. Спогади про Д. Ф. Лихваря / В. Г. Михайлов // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 56–217.
3. Бобер А. Ф. Мої спогади про вчителя / А. Ф. Бобер // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 41–43.
4. Спогади Л. К. Тараненко // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 44–46.
5. Котко І.К. Мої спогади про Данила Федоровича Лихваря / І.К. Котко // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад.: В.А.Вергунов, А.С.Щиголь; Наук.ред. В.А.Вергунов. – К., 2002. – С. 47–49.
6. Яшовський І. В. Пам'яті автора цієї книжки Д. Ф. Лихваря / І. В. Яшовський // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 50–51.
7. Вітвіцький М. А. Спогади про Д. Ф. Лихваря / М. А. Вітвіцький // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 52–53.
8. Сайко В. Ф. Становлення Інституту землеробства української академії аграрних наук / В. Ф. Сайко // Землеробство. – 1999. – Вип. 73. – С. 3–16.
9. Вергунов В. А. Діяльність з питань планування, координації, патентно-ліцензійного і інформаційного забезпечення розробок та підготовки наукових кадрів / В. А. Вергунов // Землеробство. – 1999. – Вип. 73. – С. 188–194.
10. Архів ННЦ «Інститут землеробства НААН», особова справа. – Арк. 23, 49–50.

11. Спогади вдови Д. Ф. Лихваря – Леоніди Василівни Федорової // Професор Лихвар Данило Федорович (1902–1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – С. 16–31.
12. Професор Лихвар Данило Федорович (1902-1986) : Бібліогр. покажч. наук. пр. / УААН. ЦНСГБ ; Уклад. : В. А. Вергунов, А. С. Щиголь ; Наук. ред. В. А. Вергунов. – К., 2002. – 258 с.

## СУТНІСНІ ХАРАКТРИСТИКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Котькалова-Литвин Інна Володимирівна

Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, к.е.н., доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки (Україна)

e-mail: kotkalova.inna@gmail.com

### РЕЗЮМЕ

В статті досліджено сутність дефініції “фінансова безпека підприємства”. Охарактеризовано сутнісні ознаки фінансової безпеки підприємства. Визначено мету, завдання та функції фінансової безпеки підприємства.

**Ключові слова:** фінансова безпека підприємства, фінансові ресурси, діагностика, моніторинг, кризові явища.

### РЕЗЮМЕ

В статье исследована сущность дефиниции «финансовая безопасность предприятия». Охарактеризованы сущностные признаки финансовой безопасности предприятия. Определены цели, задачи и функции финансовой безопасности предприятия.

**Ключевые слова:** финансовая безопасность предприятия, финансовые ресурсы, диагностика, мониторинг, кризисные явления.

### ABSTRACT

This paper investigates the essence of the definition of "financial security company". Characterize the essential features of financial security. Defined goals, objectives and functions of financial security.

**Keywords:** financial security company, financial resources, diagnosis, monitoring, crisis.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.04.01 – фінанси, грошовий обіг і кредит / О. І. Барановський. – К. : Інститут економіки і прогнозування НАН України, 2000. – 36 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Васильченко З. М. Теоретична концепція оцінки економічної безпеки банку / З. М. Васильченко, І. П. Васильченко // Банківська справа. – 2006. – № 4. – С. 36.
4. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств: стратегія та механізм забезпечення : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин та ін.; за заг. ред. Т. Г. Васильців. – Львів, 2012. – 86 с.
5. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства : Автореф. дис... канд. екон. наук : 08.06.01 / К. С. Горячева / Київ. нац. ун-т технологій та дизайну. – К., 2006. – 16 с.
6. Єрмошенко М. М. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства : препринт наукової доповіді / М. М. Єрмошенко, К. С. Горячева, А. М. Ашуєв; за наук. ред. М. М. Єрмошенка. – К. : Національна академія управління, 2005. – 78 с.
7. Мойсєєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посібник / І. П. Мойсєєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 350 с.
8. Петренко Л. М. Моделювання процесів управління фінансовою безпекою підприємства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.11 / Л. М. Петренко / ДВНЗ "Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана". – К., 2010. – 19 с.
9. Управління фінансово-економічною безпекою : навч. посібник / О. А. Кириченко, С. М. Лаптев, П. Я. Пригунов, О. І. Захаров та ін. ; [за ред. чл.- кор. АПН України, проф. В. С. Сідака]. – К. : Дорадо-Друк, 2010. – С. 13–112.
10. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. А. О. Єпіфанова; А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.

## ВПЛИВ ПОЗАКОРЕНЕВОГО ПІДЖИВЛЕННЯ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОРТІВ СОЇ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Трач Іван Васильович

Подільський державний аграрно-технічний університет, асистент кафедри землеустрою та кадастру (Україна)  
e-mail: ivan-trach@yandex.ru

### РЕЗЮМЕ

В статті представлені результати вивчення впливу хелатних форм добрив на урожайність сортів сої при рядковому (15 см) та широкорядному (45 см) способі сівби. Показана можливість збільшення урожайності сортів сої за рахунок позакореневого, листкового, підживлення в фази цвітіння та формування бобів.

**Ключові слова:** соя, сорт, позакореневе підживлення, хелатні добрива, урожайність.

### РЕЗЮМЕ

В статье представлены результаты исследования влияние хелатных удобрений на урожайность сортов сои в рядковом (15 см) та широкорядном (45) посева. Показана возможность увеличения урожайности сортов сои за счет внекорневой подкормки по листу в фазы цветения та формирования бобов растения.

**Ключевые слова:** соя, сорт, внекорневая подкормка, хелатные удобрения, урожайность.

### ABSTRACT

The article presents the results of research influence of chelate fertilizers on yield of soybean varieties with usual row spacing (15 cm) and wide row spacing (45). The extraroot fertilizing in phases of flowering and of formation of the bean of the plants, are the possibility of increasing the crop capacity of soybean varieties.

**Keywords:** soybean, varieties, foliar feed, chelate fertilizers, yield.

### СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Бабич А. О. Селекція, виробництво, торгівля і використання сої у світі / А. О. Бабич, А. А. Бабич-Побережна. – К. : Аграрна наука, 2011. – 548 с.
2. APK-Inform : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :  
[http : // www.apk-inform.com/ua/news](http://www.apk-inform.com/ua/news)
3. Демидов О. Соеві амбіції України / О. Демидов, В. Петриченко, В. Січкара // Аграрний тиждень, 2008. – № 34 (075). – С. 12.
4. Лихочвор В. В. Рослинництво. Технології вирощування сільськогосподарських культур / В. В. Лихочвор, В. Ф. Петриченко, П. В. Івашук, О. В. Корнійчук // 3-є вид., виправ., допов. – Львів: НВФ “Українські технології”, 2010. – 1088 с.
5. Петриченко В. Ф. Актуальні проблеми оптимізації технологій вирощування сої / В. Ф. Петриченко // Аграрний тиждень, 2010. – № 09 (135). – С. 12.

## ДОСЛІДЖЕННЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ДІАГНОСТУВАННЯ СТАНІВ ОБ'ЄКТІВ СКЛАДНИХ СИСТЕМ ЗА ВІБРОАКУСТИЧНИМИ СИГНАЛАМИ

Марченко Надія Борисівна<sup>1</sup>, Нечипорук Олена Петрівна<sup>2</sup>  
Національний авіаційний університет, к.т.н., доцент, докторант кафедри інформаційно-вимірювальних систем (Україна)<sup>1</sup>,  
Національний авіаційний університет, к.т.н., доцент, докторант кафедри інформаційно-вимірювальних систем (Україна)<sup>2</sup>  
e-mail: nadmar@i.ua<sup>1</sup>, styop\_el@bigmir.net<sup>2</sup>

### РЕЗЮМЕ

Розглядається проблема дослідження та діагностування технічного стану вузлів електричних машин та устаткування за віброакустичними сигналами. Наводяться результати досліджень віброакустичних сигналів працюючих електричних машин.

**Ключові слова:** технічна діагностика, складні системи, віброакустичні сигнали, інформаційні діагностичні параметри, залишковий ресурс, прогнозування технічного стану.

### ABSTRACT

The problem of the study and diagnosis of the technical state of the nodes of electrical machinery and equipment for vibro-acoustic signals. The results of studies of signal operating electrical machines.

**Keywords:** technical diagnostics, complex system of signal, information diagnostic parameters, remaining resource, forecasting technical condition.

### РЕЗЮМЕ

Рассматривается проблема исследования и диагностирования технического состояния узлов электрических машин по виброакустическими сигналами. Приводятся результаты исследований виброакустических сигналов работающих электрических машин.

**Ключевые слова:** техническая диагностика, сложные системы, виброакустические сигналы, информационные диагностические параметры, остаточный ресурс, прогнозирование технического состояния.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биргер И. А. Техническая диагностика / И. А. Биргер. – М. : Машиностроение, 1978. – 240 с.
2. Вольдек А. И. Электрические машины / А. И. Вольдек. – Л. : Энергия, 1974. – 839 с.
3. Гольдберг О. Д. Испытания электрических машин / О. Д. Гольдберг. – М. : Высшая школа, 1990. – 255 с.
4. Мыслович М.В. Линейные случайные процессы в задачах виброакустической диагностики технических систем / М. В. Мыслович, Л. Д. Проценко // Техническая электродинамика. – 1982. – №6. – С. 54–60.
5. Справочник по электрическим машинам : В 2-х т. Т. 2 / [под ред. И. П. Копылова и Б. К. Клокова]. – М. : Энергоатомиздат, 1988. – 467 с.
6. Тихонов В. И. Статистическая радиотехника. – 2-е изд., перераб. и доп. / В. И. Тихонов. – М. : Радио и связь, 1982. – 624 с.
7. Электровоз ВЛ-80. – М. : Транспорт, 1980. – 457 с.
8. Шубов И. Г. Шум и вибрация электрических машин. – 2-е изд., перераб. и доп. / И. Г. Шубов. – Л. : Энергоатомиздат, 1986. – 208 с.

## ЗЕМСЬКА АКУШЕРСЬКА ДОПОМОГА НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Ермілов Валерій Семенович

Миколаївський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, кандидат медичних наук, доцент  
(Україна)

e-mail: vs-ermilov@mail.ru

### РЕЗЮМЕ

Розглянуті становлення і розвиток акушерської допомоги сільським жінкам земською медициною в Херсонській, Таврійській та південних повітах Бессарабської губернії у другій половині XIX – на початку XX ст. Ця допомога розвивалася вкрай повільно. Земські лікарі, впливаючи на місцеві органи влади, намагалися її активізувати. В останній земський період певні аспекти акушерської допомоги земським медичним персоналом у губерніях Півдня України покращились, але були далекими від бажаних результатів.

**Ключові слова:** земський період, земська медицина, акушерська допомога, Південь України.

### РЕЗЮМЕ

Рассмотрены становление и развитие акушерской помощи сельским женщинам земской медициной в Херсонской, Таврической и южных уездах Бессарабской губернии во второй половине XIX – начале XX в. Эта помощь развивалась крайне медленно. Земские врачи, оказывая влияние на местные органы власти, пытались ее активизировать. В последний земский период определенные аспекты акушерской помощи земским медицинским персоналом в губерниях Юга Украины улучшились, но были далеки от желаемых результатов.

**Ключевые слова:** земский период, земская медицина, акушерская помощь, Юг Украины.

### ABSTRACT

The development of obstetric help to the rural women is considered by medicine of zemstvo in Kherson, Tavricheskiy and south districts of Bessarabskaya province in the second half of the XIX – beginning of the XX century. This help developed extremely slowly. Doctors of zemstvo, having influence on local authorities, tried to activate it. In the last period of zemstvo the certain aspects of obstetric help by medical personnel of zemstvo became better in the provinces of South Ukraine, but was distant from the desired results.

**Keywords:** period of zemstvo, medicine of zemstvo, obstetric help, South Ukraine.

### СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Груздев В. С. Краткий очерк истории акушерства и гинекологии / В. С. Груздев. – СПб, 1907.
2. Артемьев А. П. Краткий очерк развития бабичьего дела в России и проект мероприятий по его упорядочению / А. П. Артемьев. – СПб, 1897; Архангельская А. Г. К истории развития родовспоможения в земских губерниях / А. Г. Архангельская // Журнал акушерства и женских болезней. – 1898. – Т. XII; Лахтин М. Исторический очерк развития хирургической помощи роженицам / М. Лахтин // Журнал акушерства и женских болезней. – 1900; Бубличенко Л. И. Организация акушерской помощи сельскому населению в земских губерниях / Л. И. Бубличенко // Русский врач. – 1911. Т. 19. – С. 46-50.
3. Гуткин А. Я. Организация здравоохранения в России от Аптекарского приказа до Наркомздрава / А. Я. Гуткин // Врачебное дело. – 1927. – № 20; Верхратський С. Народне акушерство на Україні / С. Верхратський // Труды 1-го Всеукраинского съезда акушерства и гинекологии. – К., 1928. – С. 881-946; Верхратський С. А. Історія медицини : Нав. посібник. 4-е вид., випр. і допов. – К. : Вища школа, 1991. – 431 с.; Петченко А. И. Акушерство / А. И. Петченко. – К. : Госмедиздат УССР, 1954. – 644 с.; Жордания Й. Ф. Основные этапы в развитии отечественного акушерства и гинекологии / Й. Ф. Жордания // Учебник акушерства. – М. : Медгиз, 1955. – С. 9-26; Ткач Л. И. История охраны материнства в дооктябрьский период и развитие ее на Украине за годы советской власти (1844-1967 гг.) / Л. И. Ткач // Автореф. дис. ... канд. мед. наук. – Харьков, 1969. – 19 с.; Зелінський А. М. Охорона здоров'я в УССР / А. М. Зелінський. – К. : Здоров'я, 1981. – 80 с.
4. Леви М. Ф. История родовспоможения в СССР / М. Ф. Леви. – М. : Из-во АМН СССР, 1950. – 204 с.
5. Акушерство і гінекологія / А. В. Жарких, Е. П. Грибенников, В. О. Залізник та ін. – К. : Здоров'я, 1994. – 320 с.; Сольский Я. П. Развитие охраны материнства и родовспоможения в Украине / Я. П. Сольский, Н. Г. Гойда, Т. Ф. Татарчук. – К. : Заповіт, 2008. – 400 с.
6. Кісельов А. Ф. Здоров'я жінок Миколаївщини (1789-2004) / А. Ф. Кісельов, С. Г. Хотіна, М. В. Архіпов. – Миколаїв : МДУ, 2006. – 159 с.
7. О повивальных бабках : Журнал заседаний Херсонского Губернского земского собрания // Сборник Херсонского земства. – 1869. – № 5. – С. 402.
8. Объявление // Сборник Херсонского земства. – 1874. – № 7. – С. 1.

9. Обзор состояния земской медицины за 1877 год в уездах Херсонской губернии // Сборник Херсонского земства. – 1874. – Январь, февраль, март. – С. 1-119.
10. О медицинской части в губернии : Доклады Херсонской губернской земской управы и комиссий Херсонскому губернскому земскому собранию // Сборник Херсонского земства. – 1881. – № 4. – С. 28-32.
11. Гиндин В. А. Положение земской медицины в Херсонском уезде / В. А. Гиндин // XII съезд земских врачей и членов уездных управ в г. Херсоне (19-17 сентября 1891 года). Доклады, отчеты делегатов, отчеты о заседаниях и проч. – Херсон, 1891. – С. 294-312.
12. Пинегин Г. Н. Земская акушерская помощь в Херсонской губернии в 1895-98 годах / Г. Н. Пинегин // Сопровождение земских и городских врачей и представителей управ Херсонской губернии (XIV съезд). Выпуск II. – Херсон, 1901. – С. 393-439.
13. Исторический очерк деятельности Херсонского Губернского земства за 1865-1899 гг. Выпуск II. – Херсон, 1905. – 299 с.
14. Козубов И. Н. Обзор земской медицины Херсонской губернии за 1901-1906 годы / И. Н. Козубов. – Херсон, 1907. – 62 с.
15. Всероссийская Выставка Гигиены. Экспонаты земств Херсонской губернии по отделу земской медицины. – С.-Петербург, 1913. – 47 с.
16. Игумнов С. Н. Очерк развития земской медицины в губерниях, вошедших в состав У.С.С.Р., в Бессарабии и в Крыму / С.Н. Игумнов. – Киев, 1940. – 154 с.
17. Степанов И. Е. О желательной постановке акушерской помощи в Таврической губернии / И. Е. Степанов // IX съезд земских врачей Таврической губернии 1892 года. Журналы и приложения. – Симферополь, 1892. – С. 50-52.
18. Зверев Д. М. Днепровский уезд: Делегатские доклады / Д. М. Зверев // Труды X Губернского съезда земских врачей Таврической губернии. Том II. Делегатские доклады, инструкции и обязательные постановления (Приложения №№ с 4 по 10 включительно, 16 и 17). – Симферополь, 1895. – С. 250-307.
19. Земская медицина в Днепровском уезде (Из доклада врачебного совета) // Вестник Таврического земства. – 1906. – № 42. – С. 518-519.
20. Земская медицина в Мелитопольском уезде // Вестник Таврического земства. – 1906. – № 49. – С. 613-614.
21. Высочанская-Казанакли А. С. Краткий медицинский отчет по родильному отделению Таврической Губернской Земской Больницы за 1907 год / А. С. Высочанская-Казанакли // Отчет Губернской больницы Таврического земства за 1907 год. – Симферополь, 1908. – 99 с.
22. Дзевановский А. А. Обзор состояния земской медицины и деятельности земско-медицинской организации Таврической губернии с 1895-1911 г. / А. А. Дзевановский // Труды XI Губернского съезда врачей и представителей земств Таврической губернии. Том I-й (Делегатские доклады). – Симферополь, 1913. – С. 230-287.
23. Державний архів Одеської області, ф. 1, оп. 83, спр. 153, арк. 5-5зв.
24. Ніточко І. І. Історія розвитку медицини на Одесщині. Дореволюційний період / І. І. Ніточко, О. А. Корецька, І. Л. Комаровський. – Одеса : Прес-кур'єр, 2011. – 440 с.

## ИНВЕСТИЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ И ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ

Лаша Багратиони  
Азербайджанский государственный университет, докторант (Азербайджан)  
e-mail: lashab1989@gmail.com ; Barata49@mail.ru

### РЕЗЮМЕ

В статье автор рассматривает вопросы инвестиционной активности Грузии, которые являются одним из важнейших условий развития страны, от которого зависят темпы роста экономики и которое достигается путем эффективной мобилизации и применения инвестиционных ресурсов. Особое внимание уделено вопросам формирования промышленного потенциала, что определяет конкурентоспособность страны на мировом рынке. Особое внимание уделено также важнейшему принципу инвестиционного права - принципу самостоятельного осуществления инвестором своей деятельности. Оно включает в себя: право инвестора владеть, пользоваться и распоряжаться объектами и результатами инвестиций; право приобретать необходимое инвестору имущество (если это не противоречит законодательству); невмешательство государственных органов и должностных лиц во внутрихозяйственную деятельность инвестора.

Автор рассматривает принцип защиты прав и законных интересов инвесторов, который выражается в гарантиях государства по защите инвестиций, прибыли (дохода), дивидендов, прав и интересов инвесторов, в предоставлении гарантий защиты в случае изменения законодательства и обеспечения гласности в инвестиционной деятельности, а также в закреплении порядка разрешения инвестиционных споров. В статье обсуждаются также принципы взаимовыгодности инвестиций (или оптимального сочетания общегосударственных интересов и интересов инвесторов), принципы государственного регулирования инвестиционной деятельности и стимулирования прямых инвестиций в приоритетных секторах экономики, наряду с принципом привлечения иностранных инвестиций в экономику Грузии, а также другие (внутриотраслевые) принципы, относящиеся к одному или нескольким институтам инвестиционного права. В своем единстве они составляют принципы инвестиционного права, и ими руководствуются в процессе осуществления своей деятельности субъекты инвестиционных отношений – государственные органы и инвесторы.

**Ключевые слова:** инвестиции, конкурентоспособность, дивиденды, стимулирование инвестиций, прямые инвестиции, инвестиционное право.

### რეზიუმე

სტატიაში ავტორი განიხილავს საქართველოს აინვესტიციური აქტივობის საკითხებს, რომლებიც წარმოადგენს განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან სპირიტს, იგი დამოკიდებულია ეკონომიკური ზრდის ტემპზე და მიიწვევს აინვესტიციურ სფეროს სეფექტიანი მოხილვით.

განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია სამრეწველო პოტენციალის ფორმირებაზე, რაც განაპირობებს კიდევაც კვეყნის კონკურენტუნარიანობას მსოფლიო ბაზარზე.

სტატიაში ავტორის მიერ აღნიშნულია ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორი, რომელიც დამოკიდებულია ეკონომიკური ზრდის ფორმები და ტემპები.

განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილებულია აინვესტიციის სამართლის სეთ მნიშვნელოვან პრინციპზე, როგორც აინვესტიციის მიერ თავისის საქმიანობის დამოუკიდებლად განხორციელების პრინციპი.

ავტორის მიერ სტატიაში განხილულია ასევე ინვესტიციების სურთიერთ მომგებიანობის პრინციპი (ანუ სახელმწიფო და ინვესტორთა ინტერესების თანხვედრა),

საინვესტიციო საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირების პრინციპები და ეკონომიკის სპირორიტეტულ სექტორებში პირდაპირ ინვესტიციების სტიმულირების საკითხები.

მათიერთიანობა წარმოადგენს აინვესტიციის სამართლის პრინციპებს, რომლითაც ისინი ხელმძღვანელობენ თავისის საქმიანობის განხორციელების პროცესში.

**საკვანძო სიტყვები:** ინვესტიციები, კონკურენტუნარიანობა, დივიდენდები, ინვესტიციების სტიმულირება, პირდაპირ ინვესტიციები, საინვესტიციო სამართალი.

### ABSTRACT

In the article the author discusses the issues of Georgian investment activity, which represent -one of the most important conditions of country's development; it depends on the economy's growth rates and is achieved through effective mobilization and utilization of investment resources.

Particular attention is paid to the formation of industrial potential, which causes the country's competitiveness in the world market. Economic growth is indicated by the author of the article as one of the important factors that depend on the size and pace of economic growth.



Particular attention is paid to the important principle of the investment law, such as the investor's own implementation of the principle activities.

By the author of the article also discussed the investment profitability principle (the state and investors interests matching ), the principles of state regulation of investment activities in priority sectors of the economy and stimulating foreign direct investment issues.

Their unity constitute investment law principles by which they are guided in the implementation of its activities.

**Keywords:** investment, competitiveness, dividends, investment incentives, direct investments, the Investment Law.

#### СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Бараташвили Е. Ш. Инвестиционный Менеджмент (на грузинском языке). – Тбилиси : Изд-во Сухумского гос. университета, 2011. – 310 п.л.
2. Евстигнеев Р. Н., Евстигнеева Л. П. Метаморфозы финансового капитала // Вопросы экономики. – 2013. – N 8.
3. Зельднер А., Козлова С. Управление процессом привлечения частных инвестиций в особые экономические зоны // Проблемы теории и практики управления. – 2013. – № 10. – С. 62–69.
4. Исаев Э. А. Модернизация региональных финансов. – М. : Изд-во РАГС, 2009. – 240 п. л.
5. Исследовано в Грузии [Электронный ресурс] : многопредмет. науч. журн. / Материалы Государственного департамента статистики. – Режим доступа :  
[http : //www.geostat.ge/?action=page&p\\_id=1144&lang=geo](http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=1144&lang=geo)
6. Метаморфозы финансового капитала [Электронный ресурс] : многопредмет. науч. журн. / Издание РАН. – Режим доступа :  
<http://institutions.com/theories/2242-metamorfozy-finansovogo-kapitala.html>
7. Нагоев А. Б. Региональные аспекты инвестиционного процесса: проблемы и перспективы. – Нальчик : Издательство КБНЦ РАН, 2001. – 12,8 п. л.
8. Нагоев А. Б. Вопросы инвестиционно-инновационного процесса в регионе с депрессивным состоянием экономики. – Нальчик : Издательство КБНЦ РАН, 2008. – 11 п. л.

## ПРОГРАМА ПОЛІПШЕННЯ ЕКОЛОГІЇ р. ДНІПРА ТА ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (1991–2013 рр.)

Ковпак Людмила Всеволодівна

Інститут історії України Національної Академії наук України, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Відділу новітньої історії та політики (Україна)  
e-mail: ludkovpak@list.ru

### РЕЗЮМЕ

У статті в історичному ракурсі на основі введення в науковий обіг нових архівних документів, статистичних, аналітичних джерел та новітньої літератури досліджено проблему екологічного стану басейну Дніпра та якості питної води в Україні на сучасному етапі (1991–2013 рр.). Розглянуто низку питань щодо екології водних ресурсів, а також хід здійснення заходів по реалізації Національної програми поліпшення стану ріки Дніпро. Вивчено становище та заходи щодо поліпшення питної води в Україні, як у міських, так і у сільських населених пунктах. У статті використані нові відомчі архіви деяких міністерств у напрямку збереження водних ресурсів. В історичному аспекті проблематика захисту гідросфери довкілля в Україні є недостатньо вивченою і потребує наукового дослідження на сучасному етапі.

**Ключові слова:** екологічний стан Дніпра, питна вода в Україні, міжнародне співробітництво в галузі захисту водних ресурсів (1991–2013 рр.).

### РЕЗЮМЕ

В статье в историческом ракурсе на основе введения в научный оборот новых архивных документов, статистических, аналитических источников и новейшей литературы исследована проблема экологического состояния бассейна Днепра и качества питьевой воды в Украине на современном этапе. Рассмотрен ряд вопросов о состоянии водных ресурсов, а также о ходе осуществления мероприятий по реализации Национальной программы улучшения экологического состояния реки Днепр. Изучено состояние и меры по улучшению питьевой воды в Украине, как в городских, так и в сельских населенных пунктах. В статье использованы новые ведомственные архивы нескольких министерств, касающиеся вопросов сохранения водных ресурсов.

В историческом аспекте проблематика защиты гидросферы в Украине есть недостаточно изученной и требует научного исследования на современном этапе.

**Ключевые слова:** экологическое состояние Днепра, питьевая вода в Украине, международное сотрудничество в области защиты водных ресурсов (1991–2013 гг.).

### ABSTRACT

The article is based on the introduction to the scientific use of the new archives, statistical, analytical sources and modern literature, and the paper in historical perspective investigates the ecological problem of the Dnieper River and the quality of the drinking water in Ukraine nowadays (1991–2013). We consider a number of questions about the state of water resources and the implementation of measures of the National program to improve the ecological situation of the Dnieper River. The article deals with the state and measures to improve water resources in Ukraine as urban as well in rural areas.

Putting the attention to the great importance of the clear drinkable water in the lives of many people in different countries, the United Nations Organization on March 22 was declared the World Day of Water Resources, and 2003 – the Year of the water. Deficiency of clean drinking water is one of the most critical issues for many regions of the world, because over 1 billion people in the world drink the water, which is unsuitable for consumption. According to the UN, it is projected that by 2025 this number will increase more by 900 thousand people. The action of the UN was to remind that the Planet's water resources are not inexhaustible, because the fresh water on the Earth exists only 3%.

The article uses the new governmental departments' archives of some ministries towards water resources protection in Ukraine in the contemporary period (1991–2013). The historical aspect of the problem of the water protection of the environment is not understudied and investigated fully and it is in need of research nowadays.

**Keywords:** ecological state of the Dnieper River, drinking water in Ukraine, international cooperation in the sphere of the water resources protection (1991–2013).

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Архів Верховної Ради України. Фонд. 1., опис. 22, справа. 9301. – Арк. 1–5.
2. Архів Верховної Ради України. Фонд. 1., опис. 22, справа. 9327. – Арк. 28–29.
3. Водопроводи України в критическом состоянии // Украинская газета «Труд». – 2000. – 31 августа. Поточний архів Міністерства охорони природи України. Національна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища в Україні у 1998 р.». – Стор. 18–20.

4. Звернення колегії Міністерства до Верховної Ради, Кабінету Міністрів України про невідкладні заходи по оздоровленню екологічного становища в басейні Дніпра. (1992 р.) // Поточний архів Міністерства охорони природи України. Річний звіт 1992 р.
5. Іноземні банкіри допомогли в очищенні стоків і обіцяють дешеву воду // Газета «Голос України». – 2014. – 27 березня. – С. 1, 19.
6. Новости // Украинская газета «Труд». – 2006. – 23 марта.
7. Оздоровимо Дніпро за 13 років // Урядовий кур'єр. – 1997. – 3–16 січня.
8. Панченко П.П. Аграрна історія України : навчальний посібник / Панченко П. П., Славов В. П., Шмарчук В. А. – К. : Просвіта, 1996. – 404 с.
9. Поточний архів Міністерства охорони природи України. Інформаційна довідка про хід виконання Національної програми екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води у 2004 році. – С. 2, 9.
10. Поточний архів Міністерства охорони природи України. Національна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища в Україні у 1998 році». – С. 75; Поточний архів Міністерства охорони природи. Звіти міністерства про роботу у 1991,1992, 1993 рр.
11. Поточний архів Міністерства охорони природи України. Національна доповідь «Про стан навколишнього природного середовища в Україні у 1998 р.». – С. 50, 75, 3.
12. Яку воду ми пили у 2013 році // Акцент. – 2014. – №2. – 8 січня. – С. 5.

## РЕГУЛЯТОРИ І ВАЖЕЛІ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА

Гринь Валентина Іванівна<sup>1</sup>, Пилипенко Катерина Анатоліївна<sup>2</sup>  
Полтавська державна аграрна академія, старший викладач кафедри організації, обліку і аудиту (Україна)<sup>1</sup>  
Полтавська державна аграрна академія, к.е.н., доцент кафедри організації, обліку і аудиту (Україна)<sup>2</sup>  
e-mail: malenkali@rambler.ru

### РЕЗЮМЕ

Досліджено розвиток галузі тваринництва Полтавської області та висвітлені напрями модернізації даної галузі сільськогосподарськими підприємствами. Визначені обсяги фінансування галузі тваринництва з Полтавського обласного бюджету. Розглянуті основні завдання, цільові пріоритети та напрями збільшення обсягів виробництва та підвищення якості молочної продукції в усіх категоріях господарств Полтавської області на перспективу. Запропоновані напрями конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на європейському ринку.

**Ключові слова:** конкурентоспроможність, тваринництво, модернізація, селекція, інвестори, фінансування, агропромислове виробництво, племінні база, ефективність.

### РЕЗЮМЕ

Исследовано развитие отрасли животноводства Полтавской области и освещены направления модернизации данной отрасли сельскохозяйственными предприятиями. Определены объемы финансирования отрасли животноводства из Полтавского областного бюджета. Рассмотрены основные задачи, целевые приоритеты и направления увеличения объемов производства и повышения качества молочной продукции во всех категориях хозяйств Полтавской области на перспективу. Предложены направления конкурентоспособности отечественной продукции АПК на европейском рынке.

**Ключевые слова:** конкурентоспособность, животноводство, модернизация, селекция, инвесторы, финансирование, агропромышленное производство, племенные база, эффективность.

### ABSTRACT

Studies the development of the livestock industry Poltava region and highlight trends of modernization of the industry farms. Costed livestock industry from Poltava oblast budget. The basic objectives, priorities and target areas increase production and improve the quality of dairy products in all categories of Poltava region for the future. Directions competitiveness of domestic agricultural products in the European market.

**Keywords:** competitiveness, livestock, modernization, selection, investors, financing agricultural production, breeding base, efficiency.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Обласна Програма розвитку галузі тваринництва на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).
2. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку / За ред. П. Т. Саблука [та ін.]. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 764 с.
3. Малік М. Й. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія та механізми. [Монографія] / М. Й. Малік, О. А. Нужна. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 270 с.

## ТЯЖЕСТЬ ТЕЧЕНИЯ ХРОНИЧЕСКОГО ГЕПАТИТА С У БОЛЬНЫХ С ПОЛИМОРФИЗМАМИ ГЕНОВ GSTT1, GSTM1 И GSTP1

Годован Владлена Владимировна<sup>1</sup>, Остапчук Елена Владимировна<sup>2</sup>  
<sup>1</sup> д.мед.н., проф. кафедры общей и клинической фармакологии Одесского национального медицинского университета (Украина)  
<sup>2</sup> ассистент кафедры общей и клинической фармакологии Одесского национального медицинского университета (Украина)  
E-mail: godovan@mail.ru<sup>1</sup>, kkarty@inbox.ru<sup>2</sup>

### РЕЗЮМЕ

Изучена тяжесть течения хронического гепатита С (ХГС) у 77 больных в зависимости от делеционных полиморфизмов генов GSTT1, GSTM1 и A313G полиморфизма гена GSTP1. Установлено, что больные с генотипом GSTM1null имеют более высокие уровни АлАТ, АсАТ и общего билирубина сыворотки крови (соответственно  $1,98 \pm 1,54$  ммоль/л×ч,  $1,08 \pm 0,90$  ммоль/л×ч,  $23,6 \pm 14,30$  мкмоль/л), чем пациенты с генотипом GSTM1+ ( $1,32 \pm 1,02$  ммоль/л×ч,  $0,62 \pm 0,50$  ммоль/л×ч,  $13,60 \pm 3,50$  мкмоль/л,  $p < 0,05$  для всех показателей). У больных, инфицированных вирусом с генотипом 1b и имеющих генотип GSTM1null, значительно чаще развивается фиброз печени разной стадии по шкале Metavir, чем у больных с генотипом GSTM1+ (88,2 % по сравнению с 56,2 %,  $p = 0,023$ ). Не установлено влияние делеционного полиморфизма гена GSTT1 и A313G полиморфизма гена GSTP1 на тяжесть течения ХГС.

**Ключевые слова:** хронический гепатит С, GSTT1, GSTM1, GSTP1, полиморфизм генов, тяжесть течения хронического гепатита С.

### ABSTRACT

We studied the influence of deletion polymorphisms of genes GSTT1, GSTM1 and A313G polymorphism of gene GSTP1 on severity of chronic hepatitis C (CHC) in 77 patients. We found the patients with genotype GSTM1null had higher levels of ALT, AST and total serum bilirubin (respectively  $1,98 \pm 1,54$  mmol/l×h,  $1,08 \pm 0,90$  mmol/l×h,  $23,6 \pm 14,30$  μmol/l) than patients with genotype GSTM1+ ( $1,32 \pm 1,02$  mmol/l×h,  $0,62 \pm 0,50$  mmol/l×h,  $13,60 \pm 3,50$  μmol/l,  $p < 0,05$  for all parameters). In patients with GSTM1null genotype who were infected by virus with 1b genotype, significantly more developed different stages of liver fibrosis on a Metavir scale, than in patients with genotype GSTM1+ (88,2 compared with 56,2 %,  $p = 0,023$ ). We didn't identify influence of deletion polymorphism of gene GSTT1 and A313G polymorphism of gene GSTP1 on severity of CHC.

**Keywords:** gene polymorphisms, GSTT1, GSTM1, GSTP1, severity of chronic hepatitis C.

### РЕЗЮМЕ

Вивчено тяжкість перебігу хронічного гепатиту С (ХГС) у 77 хворих залежно від делеційних поліморфізмів генів GSTT1, GSTM1 і A313G поліморфізму гена GSTP1. Встановлено, що хворі з генотипом GSTM1null мають більш високі рівні АлАТ, АсАТ і загального білірубину сироватки крові (відповідно  $1,98 \pm 1,54$  ммоль / л × год,  $1,08 \pm 0,90$  ммоль / л × год,  $23,6 \pm 14,30$  мкмоль / л), ніж пацієнти з генотипом GSTM1+ ( $1,32 \pm 1,02$  ммоль / л × год,  $0,62 \pm 0,50$  ммоль / л × год,  $13,60 \pm 3,50$  мкмоль / л,  $p < 0,05$  для всіх показників). У хворих, інфікованих вірусом з генотипом 1b і мають генотип GSTM1null, значно частіше розвивається фіброз печінки різної стадії за шкалою Metavir, ніж у хворих з генотипом GSTM1+ (88,2 % порівняно з 56,2 %,  $p = 0,023$ ). Не встановлено впливу делеційного поліморфізму гена GSTT1 і A313G поліморфізму гена GSTP1 на тяжкість перебігу ХГС.

**Ключові слова:** хронічний гепатит С, GSTT1, GSTM1, GSTP1, поліморфізм генів, тяжкість перебігу хронічного гепатиту С.

### СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

1. Блюм Х. Е. Гепатит С: современное состояние проблемы / Х. Е. Блюм // Российский журнал гастроэнтерологии, гепатологии, колопроктологии. – 2005. – Т. 15. – № 1. – С. 20–25.
2. Гончарова И. А. Патогенетика цирроза печени: полиморфизм генов глутатион-S-трансфераз / Гончарова И. А., Рачковский М. И., Белобородова Е. В. // Молекулярная биология. – 2010. – Том 44, № 3. – С. 431–438.
3. Остапчук К. В. Асоціація поліморфізмів генів детоксикації ксенобіотиків GSTT1 і GSTM1 з ризиком розвитку хронічного гепатиту С / К. В. Остапчук., В. В. Годован // Досягнення біології та медицини. – 2013. – № 1(21). – С. 57–60.
4. Смирнова О. А. Клеточные системы защиты от окислительного стресса и стресса эндоплазматического ретикулума: механизмы регуляции и влияние вируса гепатита С / Смирнова О. А., Иванов А. В., Иванова О. Н. // Молекулярная биология. – 2011. – том 45. – № 1. – с. 127–141.

5. Сычев Д. А. Клиническая фармакогенетика системы биотрансформации и транспортеров лекарственных средств: дань моде или прикладное направление? / Д. А. Сычев, И. В. Игнатьев, Н. А. Гасанов, В. Г. Кукек // Тихоокеанский медицинский журнал. – 2006. – № 4. – 21–26.
6. Arand M., Muhlbauer R., Hengstler J et al. A Multiplex Polymerase Chain Reaction Protocol for the Simultaneous Analysis of the Glutathione S-Transferase GSTM1 and GSTT1 Polymorphisms // Analytical biochemistry. – 1996. – Vol. 236, №1. – P. 184–186.
7. Baclig M. O., Alvarez M. R., Lozada X. M., et al. Association of glutathione S-transferase T1 and M1 genotypes with chronic liver diseases among Filipinos // Int J Mol Epidemiol Genet. – 2012. – Vol. 3, № 2. – P. 153–162.
8. Ishii T., Matsuse T., Teramoto S., et al. Glutathione S-transferase P1 (GSTP1) polymorphism in patients with chronic obstructive pulmonary disease // Thorax. – 1999. – № 54. – P. 693–696.
9. Kalow W. Personalized medicine: some thoughts // Mcgill J Med. – 2007 – № 10(1). – P. 58.
10. Kandemir O., Tamer I., Tasdelen B., Effects of gstm1, gstm1 and gstp1 gene polymorphism on the course of hepatitis b virus infection // Hepatogastroenterology. –2008. – Vol.55, № 86–87. – P. 1729–1733.
11. Kirchheiner J, Fuhr U, Brockmöller J. Pharmacogenetics-based therapeutic recommendations-ready for clinical practice? // Nat. Rev. Drug. Discov. – 2005. – Vol. 4, No. 8. – P. 639–647.
12. Martínez C., García-Martín E., Ladero J. M., et al. GSTT1 and GSTM1 null genotypes may facilitate hepatitis C virus infection becoming chronic // J Infect Dis. – 2007– Vol. 195, № 9. – P. 1320–1323.
13. Mohammadzadeh Ghobadloo S., Yaghmaei B., Allameh A., et al. Polymorphisms of glutathione S-transferase M1, T1, and P1 in patients with HBV-related liver cirrhosis, chronic hepatitis, and normal carriers // A. Clin Biochem. – 2006 – Vol. 39, № 1. – P. 46–49.
14. Simmonds P., Bukh J., Combet C., et al. Consensus proposals for a unified system of nomenclature of hepatitis C virus genotypes // Hepatology. – 2005. – Vol. 42, № 4. – P. 962–963.
15. Venturini D., Simao A. N., Barbosa D. S., et al. Oxidative stress, decreased total antioxidant capacity, and iron overload in untreated patients with chronic hepatitis C // Dig. Dis. Sci. – 2010. – № 55. – P. 1120–1127.

## ATROPHIC GASTRITIS AND PECULIARITIS HELICOBACTER PYLORI-COLONIZATION IN DIABETES MELLITUS TYPE 2

Kudabaeva Khatima Ilaysova<sup>1</sup>, Bazargaliev Yerlan Shaimerdenov<sup>2</sup>, Baspacova Akmaral Muhambetzhannova<sup>3</sup>, Darzhanova Klara Batenovna<sup>4</sup>

Marat Ospanov West Kazakhstan State Medical University PhD of Medicine, Associate Professor (**Kazakhstan**)<sup>1</sup>,

Marat Ospanov West Kazakhstan State Medical University PhD of Medicine, Associate Professor (**Kazakhstan**)<sup>2</sup>,

Marat Ospanov West Kazakhstan State Medical University PhD of Medicine, Associate Professor (**Kazakhstan**)<sup>3</sup>,

Marat Ospanov West Kazakhstan State Medical University PhD of Medicine, Associate Professor (**Kazakhstan**)<sup>4</sup>

e-mail: hatima\_aktobe@mail.ru<sup>1</sup>. e-mail: Erlan73@inbox.ru<sup>2</sup>, akmara80@mail.ru<sup>3</sup>, Klara @ mail.ru<sup>4</sup>

### Abstract

**Objective:** To study the frequency of atrophic gastritis and features Helicobacter pylori (HP)-colonization in patients with type II diabetes. A total of 95 patients with type 2 diabetes. Conducted esophagogastroduodenoscopy with biopsy of gastric mucosa antrum and body of the stomach (at least three biopsies). In patients with type 2 diabetes often ( $p < 0.001$ ) observed atrophic gastritis ( $64.2 \pm 8.19\%$ ) than on superficial gastritis atrophic ( $68.8 \pm 8.87\%$  and  $31.2 \pm 4.91\%$  respectively) ( $p < 0.001$ ). With increasing duration of diabetes proportion of atrophic gastritis increases. In patients type 2 diabetes in 71,6% revealed chronic gastritis, of associated with HP. Type 2 diabetes often with HP-colonization of associated high degree, with increasing duration of diabetes, there is a decrease HP-colonization.

**Key words:** Diabetes Mellitus Type 2, atrophic gastritis, Helicobacter pylori, acid formation, duration of Diabetes, age.

### References

1. GA Thomson FRCP, FRCP(Edin), FRCP(Glasg), MCCP(Hon) Honorary Professor of Diabetes Do current IDF predictions underestimate the true and future burden of diabetes? Practical Diabetes International 2011; 28: 5–6.
2. David R. Whiting, Leonor Guariguata, Clara Weil, Jonathan Shaw. IDF Diabetes Atlas: Global estimates of the prevalence of diabetes for 2011 and 2030. Diabetes Research and Clinical Practice. 2011; 94 (3), 311–321.
3. G. Nicholas Verne, Charles A. Sninsky Diabetes and the gastrointestinal tract. Gastroenterology Clinics of North America; 27: 861–874.
4. Koch K. L. Diabetic Gastropathy (Gastric Neuromuscular Dysfunction in Diabetes Mellitus A Review of Symptoms, Pathophysiology, and Treatment). Digestive diseases and sciences 1999; 6: 1061–1075.
5. Boyanova L. Epidemiology of Helicobacter pylori Infection // Helicobacter pylori. – 2011. – C. 135.
6. Ivashkin V.T., Lapina T.V. Hronicheskij gastrit: sovremennye predstavlenija, principy diagnostiki i lechenija. Rus. med. zhurnal 2011; 2: 54–60.
7. Gasbarrini, V. Ojetti, D. Pitocco, A. Armuzzi, et al. Efficacy of Different Helicobacter pylori Eradication Regimens in Patients Affected by Insulin-Dependent Diabetes Mellitus. Scandinavian Journal of Gastroenterology 2000; 3: 260–263.
8. Oldenburg MD, R. J. A. Diepersloot MD, PhD, J. B. L. Hoekstra MD, PhD. High seroprevalence of Helicobacter pylori in diabetes mellitus patients. Digestive Diseases and Sciences 1996; 41(3): 458–461.
9. Zhou X. et al. Association between Helicobacter pylori infection and diabetes mellitus: A meta-analysis of observational studies // Diabetes research and clinical practice. – 2013. – T. 99. – №. 2. – C. 200–208.
10. Aruin L.I., Grigor'ev P.Ja., Isakov V.A., Jakovenko Je.P. Hronicheskij gastrit. Amsterdam; 1993; 362 str.
11. Tseng C. H. Diabetes, insulin use and Helicobacter pylori eradication: a retrospective cohort study // BMC gastroenterology. – 2012. – T. 12. – №. 1. – C. 46.
12. Perdichizzi G, Bottari M, Pallio S, Fera MT, Carbone M, Barresi G. Gastric infection by Helicobacter pylori and antral gastritis in hyperglycemic obese and in diabetic subjects. The new Microbiologica 1996; 19(2):149–154.
13. Talebi-Taher M. et al. Helicobacter pylori in diabetic and non-diabetic patients with dyspepsia // Acta Medica Iranica. – 2012. – T. 50. – №. 5. – C. 315–318.

## ФІНАНСОВО-РЕСУРСНІ ФАКТОРИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Олійник Лариса Володимирівна

Хмельницький національний університет, здобувач кафедри міжнародних економічних відносин (Україна)  
e-mail: olelora@yandex.ua

### РЕЗЮМЕ

В статті розглядаються актуальні питання підвищення ефективності управління активами машинобудівних підприємств за рахунок балансування фінансово-ресурсних факторів управління в контексті характерної для галузі технологічної відсталості, хронічної нестачі фінансових ресурсів, відсутності управлінського досвіду, ціновий критерій залишиться на довго інструментом конкурентної політики і спроможності реалізувати виробничо-збутові плани.

**Ключові слова:** активи, ресурси, фінансові інструменти, ефективність управління.

### РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются актуальные вопросы повышения эффективности управления активами машиностроительных предприятий за счет балансировки финансово-ресурсных факторов управления в контексте характерной для отрасли технологической отсталости, хронической нехватки финансовых ресурсов, отсутствия управленческого опыта, ценовой критерий останется надолго инструментом конкурентной политики и возможности реализовать производственно-сбытовые планы.

**Ключевые слова:** активы, ресурсы, финансовые инструменты, эффективность управления.

### ABSTRACT

The article deals with current issues of improving the efficiency of asset management engineering enterprises by balancing financial and resource management in the context of factors characteristic of the field of technological backwardness, chronic shortage of financial resources, lack of management experience, the price will remain the criterion on long instrument of competition policy and its ability to realize production and marketing plans.

**Keywords:** assets, resources, financial instruments, management efficiency.

### СПИСОК ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Любушин Н. П. Аналіз фінансово-економічної діяльності підприємства / Н. П. Любушин. – М. : Юніті, 2003. – 471 с.
2. Македон В. Оперативне управління активами корпорацій / В. Македон, К. Станіва // Економіст. – 2007. – №2. – С. 42–44.
3. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу. – 3-е издание, перераб. и доп. / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 208 с.
4. Ширяев А. Н. Основы стохастической финансовой математики. Т. 2 / А. Н. Ширяев. – М.: Фазис, 1998. – 354 с.
5. Соляник Л. Г. Управління оборотними активами та джерелами їх фінансування на промисловому підприємстві : дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / Соляник Людмила Григорівна ; Національний гірничий ун-т. – Д., 2006. – 250 арк.
6. Олійник Л. В. Управління активами підприємства на основі конвергенції з господарсько-економічною системою / Л. В. Олійник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький. – 2013. – №6. Т.1. – С. 152–157.
7. Олійник Л. В. Критеріально-управлінські підходи до застосування ринкових інститутів в управлінні ресурсами та активами підприємств / Л. В. Олійник // Науково-практичні проблеми розвитку економічних систем : Збірник наукових праць. – Хмельницький, 2013. – С. 53–61.
8. Олійник Л. В. Принципово-критеріальні підходи до конвергенції управління активами підприємства в інституційну систему економіки / Л. В. Олійник // Економічний аналіз : Збірник наукових праць. – 2013. – Вип. 12. – Ч. 3 – С.279–284.



## КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мізерна Тетяна Валеріївна  
Хмельницький національний університет, аспірантка кафедри міжнародних економічних відносин (Україна)  
e-mail: mizertv@gmail.com

### РЕЗЮМЕ

В статті розглядаються актуальні питання формування критеріїв оцінювання кадрового потенціалу машинобудівного підприємства та його вплив на конкурентоспроможність та ефективність діяльності.

**Ключові слова:** кадри, управління персоналом, критерії оцінювання, конкурентне середовище.

### РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются актуальные вопросы формирования критериев оценки кадрового потенциала машиностроительного предприятия и его влияние на конкурентоспособность и эффективность деятельности.

**Ключевые слова:** кадры, управление персоналом, критерии оценки, конкурентная среда.

### ABSTRACT

In the article the topical questions of forming of human resource capacity of machine-building enterprise and his influence are examined on a competitiveness and efficiency of activity

**Keywords:** staff, staff management, evaluation criteria, the competitive environment.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адамик В. Конкуренція і конкурентоспроможність у механізмі сучасного економічного розвитку / В. Адамик, В. Галтна // Вісник ТНЕУ. – 2007. – №3. – С. 7–16.
2. Синицька О. І. Мотиваційні механізми управління персоналом : структура, важелі, напрями ефективізації : Монографія / О. І. Синицька. – Вінниця : Вид-во «Розвиток», 2005. – 135 с.
3. Смоляр Л. Г. Дослідження тенденцій розвитку кадрового потенціалу на промислових підприємствах України / Л. Г. Смоляр // Економіка & держава. – 2008. – №5. – С. 96 – 99.
4. Якуба М. М. Кадровий потенціал як ключовий елемент потенціалу підприємства в умовах глобалізації / М. М. Якуба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – №7. – С. 302–305.
5. Фатхутдинов Р. А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса : экономика, маркетинг, менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Маркетинг, 2002. – 892 с.
6. Хамініч С. Ю. Конкурентоспроможність національної економіки : особливості, пріоритети та проблеми / С. Ю. Хамініч // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №4(70). – С. 20–27.
7. Хміль Ф. Управління персоналом : Підручник / Федір Хміль. – К. : Академвидав, 2006. – 487 с.

## СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ ТА СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО

Синицька Олена Іванівна

Хмельницький національний університет, докторант кафедри міжнародних економічних відносин, кандидат економічних наук, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету (Україна)  
e-mail: lensinichka@mail.ru

### РЕЗЮМЕ

В статті розглядаються актуальні проблеми сучасної соціальної політики в Україні в контексті розвитку соціально-трудова відносин щодо спроможності реалізувати та сконцентрувати зусилля державних органів на розв'язанні найгостріших соціальних проблем, а саме: захист від безробіття, забезпечення допомоги для непрацездатних та найбідніших прошарків населення, поєднання страхової та державної систем соціального захисту, розвиток системи охорони здоров'я, освіти та інших галузей соціальної сфери через застосування механізму соціального партнерства.

**Ключові слова:** соціально-трудова відносини, ринок праці, соціальне партнерство.

### РЕЗЮМЕ

В статье рассматриваются актуальные проблемы современной социальной политики в Украине в контексте развития социально-трудовых отношений по способности реализовать и сконцентрировать усилия государственных органов на решении острых социальных проблем, а именно: защита от безработицы, обеспечения помощи для нетрудоспособных и бедных слоев населения, сочетание страховой и государственной системы социальной защиты, развитие системы здравоохранения, образования и других отраслей социальной сферы путем применения механизма социального партнерства.

**Ключевые слова:** социально-трудовые отношения, рынок труда, социальное партнерство.

### ABSTRACT

This paper deals with topical issues of contemporary social policy in Ukraine in the context of social and labor relations on its ability to realize and focus efforts of public authorities to solve the most pressing social problems, namely protection against unemployment, assistance for the disabled and the poorest segments of the population, the combination of insurance and state social security systems, the development of health, education and other social sectors through the use of mechanisms of social partnership.

**Keywords:** social and labor relations, labor market, social partnership

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Соціальні трансформації : міжнародний і вітчизняний досвід (монографія) / В. М. Новіков, Н. П. Сітнікова ... та ін. / за ред. д.е.н., професора В. М. Новикова. – НАН України. Ін-т економіки НАН України, 2003. – 253 с.
2. Шейн Э. Корпоративная культура и лидерство / Эдгар Шейн – М. : Питер, 2007. – 336 с.
3. Шумпетер И. Капитализм, Социализм и Демократия : пер. с англ. / Предисл. и общ. ред. В. С. Автономова. – М. : Экономика, 1995. – 540 с.
4. Экономика труда и социально-трудовые отношения / [под ред. Г. Г. Меликьяна, Р. П. Колосовой]. – М. : Изд-во МГУ : Изд-во ЧеРо, 1996. – 623 с. – Гл. 15.
5. Синицька О. І. Організаційна культура як основа конкурентоспроможності торговельного підприємства / О. І. Синицька // Регіональні перспективи. – 2004. – № 3–5 (40–42). – С. 270–274.
6. Синицька О. І. Формування конкурентної організаційної культури торговельного підприємства / О. І. Синицька // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону : фінансова політика та інвестиції. Зб. наук. пр. – 2004. – Вип. X. – № 3–4. – С. 120–127.
7. Скуратівський А. Правова культура у контексті особливостей розвитку соціального буття українського суспільства та національного характеру українців / А. Скуратівський // Вісник УАДУ при Президентіві України. – 2002. – № 1.–С. 255–261.

## КОМПЛЕКСНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Коновал Вікторія Вікторівна  
Вінницький національний аграрний університет, старший викладач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності (Україна)  
e-mail: victoria.kowal@yandex.ua

### РЕЗЮМЕ

В статті наведений комплексний аналіз виробничого потенціалу підприємств легкої промисловості України та Вінницької області та шляхи оптимізації та підвищення його ефективності в сучасних умовах господарювання.

**Ключові слова:** легка промисловість, виробничий потенціал, коефіцієнти оцінювання.

### РЕЗЮМЕ

В статье приведен комплексный анализ производственного потенциала предприятий легкой промышленности Украины и Винницкой области и пути оптимизации и повышения его эффективности в современных условиях хозяйствования.

**Ключевые слова:** легкая промышленность, производственный потенциал, коэффициенты оценки.

### ABSTRACT

The article presents a comprehensive analysis of the production potential of Light Industry Ukraine and Vinnitsa region and ways to optimize and improve its efficiency in the contemporary economy.

**Keywords:** light industry, production capacity, factors evaluation.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Войнаренко М. П. Стратегія розвитку легкої промисловості України / М. П. Войнаренко // Вісник Хмельницького національного університету 2009. – № 6. – Т. 1.
2. Лінькова О. Ю. Конкурентоспроможність легкої промисловості України та механізми її підвищення / О. Ю. Лінькова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kpi.kharkov.ua>
3. Маталка, Сфуан Мохаммад. Управління ефективністю зовнішньоекономічної діяльності підприємств: Монографія / С.М.Маталка. – Луганськ : Вид – во «Ноулідж», 2011. – 211 с., с.35
4. Горяча О. Л. Стратегічний аспект виробничого потенціалу / О. Л. Горяча // Матеріали III Международной научно-практической конференции "Теория и практика экономики и предпринимательства". – Алушта, 2006. – С. 135–136.
5. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник / Н.С. Краснокутська. – К. : Центр навч. літ-ри, 2005. – 352 с.
6. Горяча О. Л. Основні стратегії функціонування в конкурентному середовищі / О. Л. Горяча // Матеріали науково-практичної конференції "Теорія та практика державного управління в умовах євроінтеграції". – Луцьк, 2006. – С. 182–184.
7. [http : //www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)

## ВПЛИВ СТРАХУ СМЕРТІ НА ФОРМУВАННЯ СЕНСУ ЖИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Легун Олена Миколаївна

Вінницький державний педагогічний університет ім. М.Коцюбинського, кандидат психологічних наук, доцент  
(Україна)

e-mail: legun@ukr.net

### РЕЗЮМЕ

Розглянуто визначення понять сенсу життя і смерті у психології та динаміку їх вивчення. Розвиток уявлень людини, які вона асоціює зі смертю, проливають світло і на сприймання людьми сенсу свого життя і основних його цінностей. Трансформація відбувалась у напрямку від розуміння смерті як природного продовження і завершення життя, до повного їх розриву, роз'єднання у свідомості людини.

**Ключові слова:** сенс життя, цінності, страх смерті.

### РЕЗЮМЕ

Рассмотрено определение понятий смысл жизни в психологии и динамика их изучения. Развитие представлений человека, ассоциируемых со смертью, проливают свет на восприятие людьми смысла своей жизни и основных его ценностей. Трансформация происходила в направлении от понимания смерти как естественного продолжения и завершения жизни, до полного их разрыва и разъединения в сознании человека.

**Ключевые слова:** смысл жизни, ценности, страх смерти.

### ABSTRACT

The article reviews the dynamics of changes of the definition of concepts of meaning of life and death from antiquity to the present day. Development of humans' ideas associated with death, uncover human perception of the meaning of life and its basic values. The transformation developed directly from understanding conception of death as a natural continuation and completion of life, until they break, or separate in human mind.

**Keywords:** meaning of life, values, fear of death.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии / А. Адлер. – М. : Издательство Института психотерапии, 2002. – 224 с.
2. Белорусов С. А. Психология страха смерти / С. А. Белорусов / – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http : //hpsy.ru/public/x1211.htm](http://hpsy.ru/public/x1211.htm)
3. Веллер М. Смысл жизни / М. Ведлер. – М. : Изд-во Москва, 2009. – 376 с.
4. Леонтьев Д. А. Смысл смерти : на стороне жизни / Д. А. Леонтьев – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http : //institut.smysl.ru/article/dead.php](http://institut.smysl.ru/article/dead.php)
5. Мечников И. И. Биология и медицина / И. И. Мечников // Пессимизм и оптимизм. – М. : Сов. Россия, 1989. – 239 с.
6. Проективный философский словарь : Новые термины и понятия / [под редакцией Тульчинского Г. Л., Эпштейна М. Н.]. – СПб. : Алетейя, 2003.
7. Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии / [под ред. Д. А. Леонтьева, В. Г. Щур]. – М. : Смысл, 1997. – 336 с.
8. Психология смерти и умирания / [сост. проф. К. Сельченюк. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http : //www.samomudr.ru/d/Sel'chonok%20K.%20\\_PSIXOLOGIJa%20SMERTI%20I%20UMIRANIJa.pdf](http://www.samomudr.ru/d/Sel'chonok%20K.%20PSIXOLOGIJa%20SMERTI%20I%20UMIRANIJa.pdf)
9. Франкл В. Основы логотерапии / В. Франкл // Психотерапия и религия. – СПб. : Речь, 2000. – 286 с.
10. Хайдеггер М. Ницше и пустота / [сост. О. В. Селин]. – М. : Алгоритм : Эксмо, 2006.
11. Холмогорова А. Б. Страх смерти : культуральные источники и способы психологической работы / А. Б. Холмогорова // Московский психотерапевтический журнал. – 2003. – №2.
12. Шиньон Ж. М. Эпидемиология и основные принципы терапии тревожных расстройств / Ж. М. Шиньон // Журн. Синапс. – Октябрь 1991. – № 1. – С. 15–30.
13. Экзистенциальная психология / [под ред. Ролло Мэя] // Перевод М. Занадворова и Ю. Овчинниковой. – М. : Апрель Пресс & ЭКСМО-Пресс, 2001. Терминологическая правка В. Данченко. – К. : PSYLIB, 2005.
14. Юнг К. Сознание и бессознательное / Карл Юнг ; [пер. с англ. А. Алексеева]. – СПб. : Университетская книга, 1997. – 544 с.
15. Ялом И. Экзистенциальная психотерапия / И. Ялом // [пер. Т. Драбкина. – М. : Римис, 2008. – 208 с.

## СТАН ТА МЕТОДИКА ЕФЕКТИВНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В ВІННИЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

Британська Наталія Натанівна  
Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного  
університету, асистент кафедри фінансів (Україна)  
e-mail: britalina@rambler.ru

### РЕЗЮМЕ

В статті наведений аналіз сучасного стану цукробурякової галузі та запропоновані шляхи підвищення її ефективності, що зумовлюють необхідність створення умов для забезпечення ефективного виробництва цукрових буряків та їх переробки на цукор. Однак чинники підвищення ефективності діяльності підприємств галузі діють неузгоджене або недостатньою мірою, що ускладнює економічну ситуацію на ринку цукру.

**Ключові слова:** ефективність промислового виробництва, цукробурякова галузь, методика ефективності моно галузі.

### РЕЗЮМЕ

В статье приведен анализ современного состояния свеклосахарной отрасли и предложены пути повышения ее эффективности, обуславливающие необходимость создания условий для обеспечения эффективного производства сахарной свеклы и их переработки на сахар. Однако факторы повышения эффективности деятельности предприятий отрасли действуют несогласованное или недостаточной степени, что усложняет экономическую ситуацию на рынке сахара.

**Ключевые слова:** эффективность промышленного производства, свеклосахарная отрасль, методика эффективности моноотраслей.

### ABSTRACT

The article presents an analysis of the current state of sugar industry and suggest ways to improve its efficiency, which necessitates the creation of conditions for efficient production of sugar beet and sugar processing. However, factors increasing the efficiency of the industry there are insufficient or inconsistent, making it difficult economic situation on the sugar market.

**Keywords:** efficiency of industrial production, sugar beet industry, method efficiency monoindustry.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Мировой рынок сахара // Ежегод. Инф. Бюллетень Союза Сахаропроизводителей России. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :  
[http : //www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&cat=mc&mc=138&type=news&newsid=2257](http://www.webeconomy.ru/index.php?page=cat&cat=mc&mc=138&type=news&newsid=2257)
2. Цукробурякове виробництво України : проблеми відродження, перспективи розвитку : Монографія / П. Т. Саблук, М. Ю. Коденська, В. І. Власов та ін. ; за ред. акад. П.Т. Саблука, проф. М.Ю. Коденської. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 390 с.
3. Виробництво цукру в Україні впало майже на 50% // Бизнес портал. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу :  
[http : //business-tv.com.ua/news/virobnitstvo\\_tsukru\\_v\\_ukraini\\_vpalo\\_maizhe\\_na\\_50-123.html](http://business-tv.com.ua/news/virobnitstvo_tsukru_v_ukraini_vpalo_maizhe_na_50-123.html)
4. Тарасова В. В. Ресурсоємність і ресурсовіддача в агропромисловості : Монографія / В. В. Тарасова. – Житомир : вид-во «ДВНЗ „Державний агрологічний університет”ф, 2007. – 348 с.

## TRACHEOBRONCHITIS DUE TO ALENDRONATE INSPIRATION: CASE REPORT

Chobanov Rafiq Anvarovich<sup>1</sup>, Aliyev Amir Vugarovich<sup>2</sup>, Dosbayev Askar Sultanovich<sup>3</sup>

Public health department, Azerbaijan State Medical University (**Azerbaijan**)<sup>1</sup>

Department for lung diseases, Guba Central Hospital (**Azerbaijan**)<sup>2</sup>

Department for phthisiopulmonology, West Kazakhstan Marat Ospanov State Medical University (**Kazakhstan**)<sup>3</sup>

Alendronate – a drug used in the treatment of osteoporosis. In the literature of authors associated with aspiration alendronate to airways, and not only [1, 2].

A 45-year-old woman took alendronate 65 mg by mouth weekly for treatment of osteoporosis/ she experienced some difficulty ingesting one of the pills. Shortly after she developed hoarseness, shortness of breath, and cough productive of brown sputum, which was intermittently streaked with blood. Symptoms worsened over the next 2 days. On presenting to an emergency room in respiratory distress, she was found to have inspiratory and expiratory wheezes by auscultation over both lungs. Her white blood count was  $16,1 \times 10^9/l$ . Chest computed tomography scan showed circumferential thickening and debris within the bronchus intermedius and right lower lobe bronchus along with consolidation and partial atelectasis of the right middle and lower lobes. Flexible bronchoscopy showed thick secretions adherent to the vocal cords, the lower trachea, the right mainstem bronchus, lobar, segmental airways. No pill was seen. She was treated with antibiotics and prednisone.

The patient's symptoms persisted. Airway inspection performed with a flexible bronchoscope revealed near complete obstruction of trachea and right lung airways by wax-like plugs and pseudomembranes. Histological examination of endobronchial biopsy specimens showed airway ulceration and inflammation with foreign body giant cells and necrotic, inflammatory debris with refractile crystalline material.

Her shortness of breath improved after the bedridement. She was discharged home 6 days after admission. Repeat flexible bronchoscopy 17 day after discharge showed patent airways with minimal exudates in the distal right mainstem bronchus and the bronchus intermedius.

Discussion: since 1995, alendronate has widely used for treatment of osteoporosis, Paget's disease, and hypercalcemia of malignancy. Alendronate is an aminobisphosphate structurally analogous to the pyrophosphate of the bone matrix. Alendronate selectively inhibits osteoclast-mediated bone resorption.

Erosive esophagitis is a well known complication of bisphosphonate therapy. Esophageal perforation and gastric erosions and ulcerations have been reported as well. Severe painful oral ulcers have been described in patients who sucked or chewed a pill. Chemical laryngitis has also been described. Intravenous administration of bisphosphonates has not been associated with mucosal injury.

Consistent with an experience described in one previous case report, our patient developed necrotic injury to the trachea and right central airways, which progressed over several days after aspiration of an alendronate pill. Symptoms of airway obstruction improved after waxy material and pseudomembranes were debrided by flexible bronchoscope.

We believe that our patient's airways were damaged by the same direct chemical injury that has been described for esophagitis and gastric ulceration. When the pill adheres to a mucosal surface, a high concentration of alendronate is released into solution over a limited area of surface epithelium. A high influx of sodium and a T-cell-mediated hypersensitivity reaction had been implicated in the subsequent mucosal injury. The long-term effects of alendronate tracheobronchitis on airway structure and function, if any, are unknown.

### References

1. Jungblutt S.A., Frickman H, Achenbach H.J., Wagner T.O. Damage to the respiratory tract due to aspirated alendronate // *Pneumologie*, 2007, 61, pp. 771–773.
2. Famularo G, DeSimone C. Fatal esophageal perforation with alendronate // *American j Gastroenterol*, 2001, 96, pp. 3212–3213.

**International Advisory and Editorial Board.**  
**Azerbaijan.**

**Amir V. Aliyev**

Ministry of Health of Azerbaijan Republic Lung Diseases Department. Guba District Central Hospital Head of Department. PhD of Medicine

**Beykas Seyfulla Xidirov**

Azerbaijan State Oil Company. Head of department. Doctor of Economical Sciences.

**Elshan Mahmud Hajizade**

Head of department of President Administration of Azerbaijan Republic. Doctor of Economical Sciences. Professor.

**Ibrahim Gabibov**

Azerbaijan state Oil Academy. Doctor of Technical Sciences. Professor.

**Leyla I. Djafarova**

Clinic "Medium" Baku. Doctor of Medical Sciences. Professor.

**Omar Kerimov**

Azerbaijan State Oil Academy. Doctor of Technical Sciences. Professor.

**Rafiq Gurbanov**

Azerbaijan State Oil Academy. Doctor of Technical Sciences. Professor.

**Ramiz Gurbanov**

Azerbaijan State Oil Academy. Doctor of Technical Sciences. Professor.

**Sadagat V. Ibrahimova**

Azerbaijan State Oil Academy. Academician Doctor of Economical Sciences. PHD.

**Tarbiz Nasrulla Aliyev**

Innovation Center of National Academy of Azerbaijan Republic. The deputy of director. Doctor of Economical Sciences. Professor.

**Tofiq Ahmadov**

Azerbaijan state Oil Academy. Doctor of Geology and Mineralogy Sciences. Professor.

**Tofiq Yusif Baharov**

Azerbaijan State Oil Company. Scientific Research Institute. Head of department. Doctor of Geology and Mineralogy Sciences.

**Tofiq Samadov**

Azerbaijan state Oil Academy. Doctor of Technical Sciences. Professor.

---

**Georgia**

**Anzor G. Abralava**

Georgian Technical University. Doctor of Economical Sciences. Full Professor

**Dali Sologashvili**

State University named Akaki Tsereteli. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**Enene Menabde-Jobadze**

Georgian Technical University. Academic Doctor of Economics.

**Evgeni Baratashvili**

Georgian Technical University. Head of Economic and Business Department. Doctor of Economical Sciences. Full Professor

**Ketevan Nanobashvili**

"M.D" Dental Clinic, "Dika" L.T.D. Tbilisi Medical Academy. Professor PhD MDPHd of Medicine, Associate Professor

**Liana Hovelidze-Solomonova**

Rector of high school of "Georgia". Doctor of Economical Sciences

**Loid Karchava**

Doctor of Business Administration, Association Professor at the Caucasus International University, Editor-in-Chief of the international Scientific. Magazine "Akhali Ekonomisti" (The New Economist)

**Maya Kapanadze**

Georgian State University named Javaxashvili. Doctor of Economical Sciences. Associate Professor. Finance manager of Güllüstan-bssjar.

**Mariam Kharashvili**

Tbilisi State Medical University. PHD MD.

**Nana Shoniya**

State University of Kutaisi named Akakhi Tsereteli. Doctor of Economical Sciences. Full professor.

**Rusudan G. Kutateladze**

Georgian Technical University. Doctor of Economical Sciences. Full Professor.

**Simon Nemsadze**

Georgian Technical University. Doctor of Technical Sciences. Full Professor

**Tamar Giorgadze**

Gr. Robakidze University, Department of Medicine. Associate Professor.

**Tamara Okropiridze**

University "Geometri" Department of Dentistry, Doctor of Medical Sciences. Full Professor.

**Tengiz G. Museliani**

Georgian Technical University. Academic Doctor of Technical Sciences. Associate Professor.

**Valerian N. Nanobashvili**

Company "Buneba ltd". Doctor of Veterinary Sciences. Veterinary surgeon

**Vaxtang S. Datashvili**

Georgian technical University. Doctor of Economical Sciences. Associate Professor.

**Zaira Gudushauri**

Georgian-Azerbaijan University named G.Aliyev. Associate Professor. PhD.ES.

---

**Russia**

**Alexander A. Sazanov**

Leningrad State University named A.S. Pushkin. Doctor of Biological Sciences. Professor.

**Alexander N. Shendalev**

State Educational Institution of Higher Education. Omsk State Transport University, Associate Professor

**Catrin Kolesnikova**

Samara Architectural and Constructional University. Russia. PhD.

**Ekaterina Kozina**

Siberia State Transportation University. Russia. PhD.

**Grigory G. Levkin**

Omsk State Transport University. PHD of Veterinary Sciences. Russia

**Irina V. Larina**

Federal State Educational Institution of Higher Professional Education. Associate Professor

**Klemenova Elena**

South Federal University of Russia.Rostov. Doctor of Pedagogical Sciences. Professor.

**Kurbatskaya Tatiana**

Kamsk State Engineering - Economical Academy. Russia. PhD.

**Liana Ptaschenko**

Poltava National Technical University named Yuri Kondratyuk. Doctor of Economical Sciences. Professor

**Nikolay N. Efremov**

Institute of Humanitarian Research and the Russian Academy of Sciences. Doctor of Philology. Research Associate. Russia.

**Nikolay N. Sentyabrev**

Volgograd State Academy of Physical Culture. Doctor of Biological Sciences. Professor. Academician.

**Sergey N. Fedorchenko**

Moscow State Regional University of Political Science and Rights. PHD.

**Sergei A. Ostroumov**

Moscow State University. Doctor of Biological Science. Professor.

**Svetlana Guzenina**

Tambov State University named G.R. Derzhavin. PhD in Sociology.

---

**Ukraine**

**Alexandra V. Gorbenko**

National Transport University. Ukraine. PhD.

**Anna B. Gulyayeva.**

Institut of Plant Physiology and Genetics. Kiyev. Ukraine. PhD.

**Bogdan Storokha**

Poltava State Pedagogical University. Poltava. Ukraine. PhD.

**Katerina Yagelskaya**

Donetsk National Technical University. Ukraine. PhD.

**Lienara Adzhyieva**

The Crimea Humanitarian University. Ukraine. PhD.

**Mixail M. Bogdan**

Institute of Plant Physiology and Genetics.Kiyev. Ukraine. PhD.

**Nelya A. Gluzman**

Yevpatoriya institute of Social Sciences Republican Higher Educational Institution "Crimean University for the Humanities". Doctor of Pedagogical Sciences.

**Oksana V. Smirnova**

Yevpatoriya institute of Social Sciences Republican Higher Educational Institution "Crimean University

**Oksana N. Usatenko**

Crimea's Humanitarian University. National Academy of Pedagogical Sciences. Associate Professor

**Oleksandr Voznyak**

Hospital "Feofaniya", Kyiv, Ukraine, Head of Neurosurgical Centre. Associated Professor.

**Olga F. Gold**

Ukrainian National University named I.I. Mechnikov. Ukraine. PhD.

**Sergei S. Padalka.**

Doctor of Historical Sciences, Professor, Senior Researcher at the Department of Contemporary History and Policy at the Institute of History of Ukraine National Academy of Sciences of Ukraine

**Tatiana O. Scriabina.**

Crimean University of Humanities. Eupatorium Institute of Social Sciences.PHD. (Yalta).

**Vladyslav Fadieiev**

Yevpatoriya institute of Social Sciences Republican Higher Educational Institution "Crimean University for the Humanities". PhD.



EDITORIAL BOARD

---

**Yekaterina Y. Yagelskaya**

Donetsk Economic and Rights University. Ukraine. PHD.

---

**Kazakhstan**

**Nikolay Kurguzov**

State University of Pavlodar named S. Toraygirova. Kazakhstan. PhD. Professor.

**Marina M. Bobireva**

West Kazakhstan State Medical University named Marat Ospanov. PhD Kazakhstan

**Anna Troeglazova**

East Kazakhstan State University named Sarsen Amanjolv. PhD.

**Niyazbek Kalimov**

Kostanay Agricultural Institution. PhD.

**Nuriya Kharissova**

State University of Karaganda. Associate Professor of Biological Science.

**Gulmira A. Zhurabekova**

Marat Ospanov West-Kazakhstan State Medical Academy. Department of Human Anatomy. Associate Professor

---

**Germany**

**Hans-Juergen Zahorka**

Assessor jur., Senior Lecturer (EU and International Law, Institutions and Economy), Chief Editor of "European Union Foreign Affairs Journal", LIBERTAS - European Institute, Rangendingen/Germany

---

**USA**

**Mikhail Z. Vaynshteyn**

Lecturing in informal associations and the publication of scientific articles on the Internet. Participation in research seminars in the "SLU University" and "Washington University", Saint Louis, USA.

---

**UK**

**Alan Sheldrake**

Imperial Collage. London University. Electrical Power Engineering Consultant. Ph.D.

---

**Iran**

**Azadeh Asgari**

Asian Economic and Social Society (AESS). Teaching English as a Second Language. Ph.D.

---

**Serbia**

**Aleksandra Buha**

University of Belgrade. Department of toxicology "Akademik Danilo Soldatović", Faculty of Pharmacy.

---

---

Black Sea Scientific Journal of Academic Research has ISSN, E-ISSN and UDC numbering:  
ISSN: 1987-6521 (Print), E-ISSN: 2346-7541 (Online), DOI prefix: 10.15357, UDC: 551.46 / (051.4)/B-64  
Community of Azerbaijanis living in Georgia is publishing scientific papers of scientists on Website and in Referred  
Journals and Online Journals with subjects which are mentioned below:

#### AGRICULTURAL, HISTORICAL, NATURAL SCIENCES & ENGINEERING

Agriculture, Agronomy & Forestry Sciences  
History of Agricultural Sciences  
Environmental Engineering Science  
Environmental Technology  
Physics  
Botany  
Zoology  
Biology  
Earth Sciences  
Organic Farming

#### ECONOMIC, MANAGEMENT & MARKETING AND ENGINEERING

Economics and Management of Enterprises  
Historical & Humanitarian Sciences  
History of Science and Technics  
Psychology and Sociology Sciences  
Philosophy and Philology Sciences  
History of Science and Technology  
Management and Marketing  
Social Science  
Economic Science  
Pedagogy Science  
Politology

#### MEDICINE, VETERINARY MEDICINE, PHARMACY AND BIOLOGY SCIENCES

Clinical Medicine  
Prophylactic Medicine  
Theoretical Medicine  
Stomatology & Dentistry  
Veterinary Medicine and Zoo  
Drug Technology and Organization of Pharmaceutical Business  
Pharmaceutical Chemistry and Pharmacology  
Standardization and Organization of Medicines Production  
History of Pharmacy  
Innovations in Medicine  
Biophysics and Biochemistry  
Radiology and Microbiology  
Molecular Biology and Genetics  
Botany and Virology  
Microbiology and Hydrobiology  
Physiology of Plants, Animals and Humans  
Ecology, Immunology and Biotechnology  
Virology and Immunology  
History of Biology  
Entomology

#### TECHNICAL AND APPLIED SCIENCES

Applied Geometry, Engineering Drawing, Ergonomics and Safety of Life.  
Machines and Mechanical Engineering.  
Electrical engineering, Radio Engineering, Telecommunications, and Electronics.

Information, Computing and Automation.  
Mining and Geodesy Sciences.  
Metallurgy and Energy.  
Chemical Technology, Chemistry Sciences.  
Technology of Food Products.  
Technology of Materials and Products Textile and Light-load industry.  
Machinery in Agricultural Production.  
History of Art.  
Project and Program Management.  
Innovative Technologies.  
Repair and Reconstruction.  
Materials Science and Engineering.  
Engineering Physics.  
Mathematics.  
Applied Mathematics.

ISSN: 1987 - 6521, E – ISSN: 2346 - 7541

©Publisher : Community of Azerbaijanis Living in Georgia. Gulustan-bssjar.

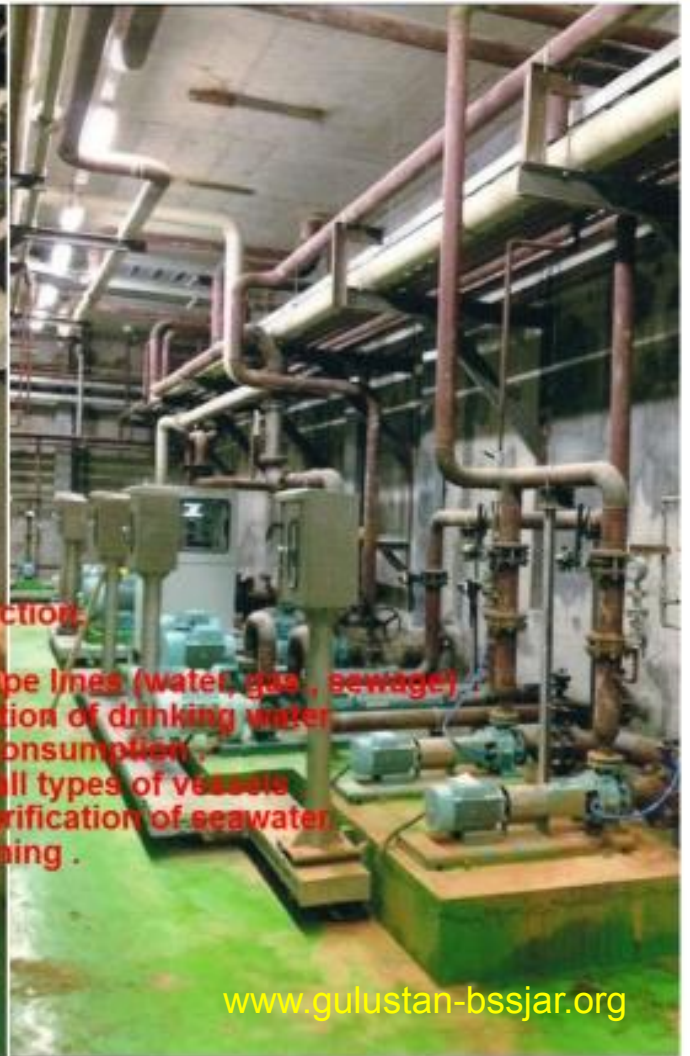
©Typography : AZCONCO LLC Industrial, Construction & Consulting.

Registered address: Isani Sangory area, Varketili 3, III a m/r, building 342, dep. 65, 0163 Georgia, Tbilisi.

©Editorial office : Isani Sangory area, Varketili 3, III a m/r, building 342, dep. 65, 0163 Georgia, Tbilisi.

**Questions or comments? E-mail us at [gulustan\\_bssjar@mail.ru](mailto:gulustan_bssjar@mail.ru), [engineer\\_namik@mail.ru](mailto:engineer_namik@mail.ru)**

FENERCİOĞLU MARITIME  
INDUSTRY AND TRADE COMPANY LIMITED



Installation steel structural construction  
Installation central HVAC systems  
Posting and installation different pipe lines (water, gas, sewage)  
Purification equipment and installation of drinking water  
Installation, reservoirs and water consumption  
Maintenance, repair and supply of all types of vessels  
Installation of equipment for the purification of seawater  
Installing equipment chemical cleaning.